

Egy elvadult arborétum Novák Valentin:
Hovavonatozni,
 Hungarovox Kiadó, 2013.

Micsoda ötlet, hogy írjak recenziót – egy könyv vagy tetszik, vagy nem, minek ezen „nyammogni”? egyébként is, bemegyek egy olvasóterembe (ez persze a fikció része a dolognak, mert Isten őrizz, hogy olvasóterem közelébe menjek, szóval csak tegyük fel, hogy bementem), és ott egyből szorongani kezdek, de valami irgalmatlanul: hogy tud ennyit írni ez a sok grafomán, nekem csak a gerincek szemügyre vétele több napot venne igénybe, és ez még csak a címük! Ha el is kellene olvasnom a könyveket – bele sem merek gondolni: az olvasás, de főleg az írás borzasztó dolgok, a legmélyvilágibb emberi gyötrelmek öltetnek bennük testet.

Komolyra fordítva a szót: *Hovavonatozni* a címe Novák Valentin 2013-as verseskötetének. Az ötletes és eredeti szóalkotás nagyon jellemző, mondhatni végigvonul az egész könyvön; tele van hapax legomenonnal, az ilyesmit nagyon kedvelem. Az internetes értelmező szótár a könyv nagy részét halandzsának értelmezi – kipróbáltam –, eközben pedig pontosan érteni, miről beszélünk: hát ennyit a szótárakról. A kötet címadó vers egy képzeletbeli, álomszerű vonatúttal indul, majd az utazás során kiderül – „Hányszor odaménekerem?” –, hogy a sínek a reménytelenség létállapotába futnak. „Bárgyún szökőkutakodtam” – olvasni ismét egy felvidítő szövegírást. „Szívem libikokakóla / Szirup, s kiömöl a óra” – a billegő belső szervtől a óra ömlött konzumlötytyig két verssoron belül eljutni szokatlan és eredeti teljesítmény. „Pokróc nehezedik énrám / Égből leperegek mélán” – ez a ritmus zakatol végig a versen, s ad akusztikát a vonatkozás-tematikának.

Abban a szerencsében van részem, hogy megvan pdf-ben is a könyv, és a dokumentumban egészen mások a színek, merthogy képek is vannak, amelyeket Miske Emő követett el: remek illusztrációk.

Lekéstem életfilmem: e versben egy egész, sőt inkább több egész világ tárul elé, és mintha párhuzamos életeimet élném, és saját mozim nézője és főszereplője is lennék egy időben. „Átléptem unt korlátomon, / ám elkelt az egyjegy hamar... / Senkim ült be éntelmemre... / Nem tudtam, ki ő, mit akar... // Hiába is reklamáltam: / az én filmem, adjon jegyet! /

A nézőtér egyszemélyes – / szólt Szent Kasszír, s nem engedett...” A Senki, az Egy, vagyis a személyes tudati integritás, az önmagam és a Sok, azaz mindegyik énem, a gáttalanul megsokszorozódó önvalóságaim egymásba és egymással játszanak, idő- és térfogalmamat tágítva. „Körterem klórban reggeli – / nyelés, kézremegés, ízek; / hisz a vaságyon onnani / tervek sem oly vakprecízek” – írja. „Vakprecíz” – tetszik ez a fajta szóteremtés; a kórház vakító klóros fehérségében vakon követ az élet egy pontos napirendet, amitől eltérni lehetetlenség, mindig ugyanakkor jön a reggeli, a gyógyszer, a rutinszerű nyelés a vaságy élő test felőli oldalán.

Több költeményben találkozunk spiritualitással, előző életekkel. Négy ciklusból áll a könyv: az első címe *La grotta*, azaz *A barlang*, a szótár szerint vendéglőt is jelent. Gondolom, magaslati erdőben megbúvó, sziklafalba vájt kis vendéglátó egységről van szó.

Szó esik a főiskolai és az azt követő évekről is, továbbá arról, hogy mi minden volt már életében a költő: „novákombákom” – jó a humor ismét –, „zsrnál giliszta és rendszerek gizdája”, valamint „pincér, napi kocsmazseni”, egyúttal „irományaiból soha meg nem élő”, gondolom, ez ismerős sokunknak: sok az eszkimó, kevés a foka, ugyebár.

Kiderül számomra ebből a kötetből, mely tizenöt év lírai munkásságának szelektált gyűjteménye – mondja egy interjúban –, hogy ez az ember szeret írni, és ez meghitté teszi az írásait; olvastam már olyat, ami „jobb”, de nem volt annyira jó olvasni, ha nem csobogott benne színig, hogy a szerzőnek ez őszinte örömet okoz. Ez fontos, úgy gondolom, szeretni a „verscsinálást” annak, aki költő.

Tudom, nem divat referenciálisan olvasni, de Novák Valentin elbeszélős poétikája adja magát az efféle értelmezésnek – több versében csodás egységet és azonosságot él meg a világegyetemmel, amelyet isteni lényegüként ragad meg: „DNS- és Tejútsavar / kódolt istenfélést takar”. Ez az univerzális teremtésménőségbe vetett hit egyben egy magas szintű teológia alapja is. Számos versében van valami ráolvasásszerű; a nevesített, intézményesített Isten egylényegűvé válik a pogány istenekkel...

Borzongatóan izgalmas ez a költészet attól, hogy mindenhol áthallások burjánzanak; a költészet maga

nem is más, mint egy hatalmas, magára hagyott, elvadult, őrjögő arborétum, mert nincs annyi olvasó ember, amennyi ezt gondolhatná; arborétum, amelyben minden lehetőség ott lapul – „európ’ karmapatika” –: minden mindennel összefonódik, sokféle mag szárba szökken; hogy melyik tör utat magának, megjósolhatatlan. Kihajtván poétika poétikára rátekeredik, egyik a másikat fojtja, másik a harmadikra növeszti bódító virágát, majd súlyos gyümölcsét, fedve a gyengébb hajtást a Nap elől, s ha magába szívott minden fényt, színpompásan kicsattan, és vagy rálelnek, elfogyasztják, vagy megfélelkezvén róla elbuggyan, megszalódnak, lehull, összerohad, visszaszívja a föld az örök metabolizmusba, s húsával táplálja, akit élni nem hagyott korábban, vagy megint a következő csírákat. Novák Valentin továbbá nemcsak ír, hanem olvas is: ideidézi szellemét nemcsak József Attilának, Kosztolányinak, hanem Pilinszkynek, Nagy Lászlónak, Sztravinszkijnek, Villonnak,

sőt Janus Pannoniusnak is – nem másért, mint a *hangyavár fokán fakarddal kiállni* forradalmáért.

Ökör a tájban a harmadik ciklus címe, a negyediké pedig *Sehányadik zsoltár*.

Ha megkérdeznék, van-e valami bajom ezzel a költéssel, azt mondanám, a rímeléstechnika talán nem a legkiforrottabb; hallatszik a meg-megállás, a keresgélés, esetleg sok a ragrím, és a ritmika kereke időnként megbicsaklik, amikor a padkára, a következő sorra hajt fel, de tengelytörés nem történik sosem. Jóllehet, nem feltétlenül kell technikát keresnünk e költészetben, de ha már a technikai kivitelezésnél tartunk, izgalmas, ahogy változtatja a versformákat, a strófaszerkezetet akár egy versen belül is, antikot és kortársat. Noha némelykor ez kissé idegenül hat, oda nem illőnek érzem, meglepődöm – azért szeretem a meglepetéseket, főleg, ha nem kellemetlenek, és Novák Valentin költészete egyáltalán nem kellemetlen, olvassák őt bátran, nem fognak csalódni. **Simon Adri**

Kő Pál: József Attila, Salgótarján, 1972
(fotó: Ocsovai András, Köztérkép)